

roltak. A szerző dicsérete itt visszafordul: az elért eredmény nemcsak személyes kvalitásait, hanem szemléletmódjának jogosultságát és termékenységét is igazolja.

A következő fejezetek a színpadi szövegmondás felidézéséről, a színpad rekonstrukciójának lehetőségeiről, a színészi játék rekonstrukciójáról s a nézőkről szólnak, — „akikért minden történik”. A tanulmányt gazdag jegyzetanyag, német és orosz nyelvű rezümé teszi teljessé. Az egész művet egyre növekvő érdeklődéssel olvastuk, bár írója sosem alacsonyodik oda, hogy szenciát keressen, vagy akár szándékosan meglepni akarjon.

A kis füzetnek az irodalomtörténetész számára szóló lelkiismeretmózdító tanulsága az utolsó lapokon fogalmazódik meg: „Aki nem méri fel a színház és irodalom szoros összefüggéseit, márpedig ezt senki sem teheti, ha nem ismeri alaposan a magyar társadalom és színháztörténetet, nem fog megérteni egész sor irodalmi jelenséget. . . . Torz, sőt néha komikus lesz az az írói arckép, amit anélkül készítenek egy drámairól, vagy kritikusról, hogy tudnák: mik egy egykorú színpadi produkció objektív felvételei.” (82–84.) Ma divat és korszerűséglet komplex módszerrel — zenével, képzőművészettel való kapcsolatban — vizsgálja az irodalmat (ezt a komplex módszert a szerző színháztörténeti kutatásaiban is érvényesíti!) hogyan kellene épp a színpadra jobban figyelni, hisz minden művészet közül épp a színjátszás tart legszorosabb kapcsolatot az irodalommal — sokszor egyenes kaput képezve irodalom és társadalom, alkotó művész és alkotást inspiráló, arra rezonáló közönség között!

Jelenits István

Bibliografia przekładów z literatury węgierskiej w Polsce 1918—1960. Cz. II. Warszawa 1967. Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego 151 l.

A varsói egyetem magyar filológiai katedrájának munkaprogramja előirányozta a magyar irodalom lengyelországi fogadtatása, ill. a magyar irodalom iránti érdeklődés történetének földolgozását. Ennek kezdő lépéseként a magyarról lengyelre fordított irodalmi anyag bibliográfiai fölmérését kell elvégezni. A bibliográfiai gyűjtés két részre tagolódik; az első (hosszabb időt igénylő) szakasz a fordítási irodalom kezdeteitől 1918-ig tart, s kiadása későbbre húzódik. Egyelőre a munka második része, az 1918-tól 1960-ig terjedő bibliográfia készült el és jelent meg. A téma irányítói Jan Reychman és Csapláros István; a dicséretre méltó gyűjtő és szerkesztői mun-

kát Andrzej Seiroszewski végezte Jan Slaski közreműködésével.

Ismerünk már különféle részlet-bibliográfiákat, egyes írókra vonatkozó tájékoztatókat de a téma egészéről nincs képünk. Az összkép a jelenlegi publikáció adatai alapján rendkívül tanulságosnak ígérkezik, megmutat értékrendbeli arányokat, fényt vet bizonyos hiánynokra, torzulásokra és aránytalanságokra. Részletekbe még nem bocsátkozhatunk, mert a közzétett anyag is csak részeredmény, s lényegében négy évtized fordítástermését regisztrálja.

Ez a kötet elsősorban a modern, főleg a két világháború közötti magyar irodalom szempontjából tartalmaz érdekes információkat, továbbá a felszabadulás utáni másfél évtized irodalmi fordításairól ad áttekintést. Ez a kép még kiegészülhet a jelen évtized újabb eredményeivel, s így előnyére változhat. Mégis keveselhető annak az irodalmi anyagnak a volumene és részben minősége, amely a legújabb magyar irodalomból a fordítások révén ismertté vált a lengyel olvasóközönség előtt. Nem fontos előhozakodni első-, másod- vagy harmadrendű kategóriába sorolható nevekkel, sem pedig statisztikai adatok halmazzával. Biztató, hogy József Attila költészetéről két válogatás (77 versford.) jelent meg; Ady is elérhető önálló kiadványban (70 egység). Áprily Lajos költészetét is megismerhették (37), de már csekély a száma Babits (5), Kassák (9), Kosztolányi (4), Szabó Lőrinc (3), Illyés (7) lefordított verseinek. Juhász Ferenc-től (3), Simon I. (1), Benjámín L. (5), Nagy Lászlótól egy sem. A modern magyar próza-irodalom fordítása terén sem vigasztalóbb a helyzet.

A klasszikus magyar irodalom fordítására vonatkozó bibliográfiai adatok még szaporodni fognak. Eddig Petőfi áll az élen két válogatott kiadással (132 versford.), Arany (10) és Vörösmarty (8) messze mögötte; nem is szólva olyanokról, mint Kölcsey (2), Batsányi (2), Berzsenyi (3), Csokonai (2), Balassi (2), s Zrínyiből egy töredék. Madách drámai költeményének már megszületett (1960) a lengyel fordítása. A prózában Jókai nagy népszerűségére, Gárdonyi és Mikszáth elbeszéléseinek kedvelésére lehet következtetni. Őket követik Móra és Móricz.

Vannak ugyan szép eredmények, de elképesztőek a hiánynok. S vajon kedvezőbb volna-e a kép, ha a lengyel irodalom magyarországi fordítás- és kiadástörténetét vennénk szemügyre? Lengyel kollégáink szorgalmas munkája időszzerű kérdésekre, nagy adósságokra és eljövendő feladatokra irányítják figyelmünket. Kölcsönösen sokkal többet kell tennünk, a két baráti nép klasszikus irodalmának és szocialista kultúrájának megismertetése érdekében.

Hopp Lajos